

LANDBRUK

Spørsmål & svar om jordbruk

1 Hva er jordbruksoppgjøret?

I 1950 kom den første hovedavtalen for landbruket. Det føres forhandlinger mellom jordbruket og staten «om priser på jordbruksvarer og andre bestemmelser for næringen». Regjeringen oppnevner en forhandlingsdelegasjon, som møter Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

I tillegg til pris på produktene forhandles det om andre former for støtte og reguleringer. Bøndene støttes ikke bare av prisregulering og tilskudd, tollvernet mot utenlandske konkurrenter er også viktig.

Dersom staten og organisasjonene ikke blir enige, avgjør Stortinget. Da vil som regel statens siste tilbud legges til grunn. Nå ligger det an til en forhandlingsthriller. Fredag legger bondeorganisasjonene frem sine krav.

2 Hvordan beregnes bøndenes inntekter?

Budsjettnemnda for jordbruket legger frem tallgrunnlaget som beskriver den økonomiske situasjonen. Alle parter er representert. Regnskapstall fra 850 norske gårdsbruk gjør det mulig å si noe om inntektsnivået. Årets beregninger viser at inntektsavstanden til andre grupper i samfunnet fortsatt er stor.

3 Hva tjener egentlig bøndene?

I 2013 anslås gjennomsnittsinntekten til en lønnsstager i Norge til 488 800 kr. Ingen produksjonsformer i landbruket vil gi en gjennomsnittsinntekt høyere enn 400 000 kr pr. årsverk. For en heltidsbonde med sau er gjennomsnittsinntekten pr. årsverk beregnet til 240 000 kr. For kornbøndene er situasjonen særlig vanskelig. Mange mindre produsenter går med underskudd.

4 Er forhandlingene viktige for forbrukeren?

I noen grad får resultatet av forhandlingene betydning for prisen. Men viktigere er det at oppgjøret for eksempel kan stimulere til kvalitetsheving på varene. Aller viktigst er spørsmålet om vi vil ha norskprodusert mat.

5 Hvorfor kan vi ikke importere maten billigere, istedenfor å subsidiere bøndene til oppunder låvetaket?

FN har lagt vekt på at alle land skal sørge for mat til egne innbyggere. Stortinget har bestemt at matproduksjonen skal øke i takt med befolkningsveksten. Tallene foran årets oppgjør viser at Norge bare produserer drøyt 40 prosent av den maten vi trenger. Og graden av selvberging er synkende.

De vil gjerne leve kun av gårdsdriften, men Anne Marie og Knut Anders Solberg har begge full jobb i tillegg til kornproduksjonen.
FOTO: OLAV OLSEN

– Det er synd vi må se på gården som en hobby. Det er ikke mulig å leve av å produsere mat, sier Knut Anders (25) og Anne Marie Solberg (24).

Har ikke råd til å produsere mer mat

ROLF LIE
Hobøl

Norge produserer bare drøyt 40 prosent av den maten vi trenger, og produksjonen er synkende.

Ekteparet Solberg er ikke alene om å ønske seg bedre muligheter for å produsere mat, enten korn eller kjøtt. Ifølge en spørreundersøkelse Agri analyse har utført for Norges Bondelag, er de fleste gårdbrukerne klare til å øke matproduksjonen med 10 prosent innen 2020, men bare én av ti bønder oppgir at de vil kunne klare det slik situasjonen er i dag. Veldig mange må ha jobber utenfor landbruket for å ha en inntekt til å leve av.

Mer mat
Stortinget vedtok i fjor at matproduksjonen skal opp og øke i takt med befolkningsveksten. Det skjer ikke.

Denne uken kom tallene fra Budsjettnemnda for landbruket, tallene som legges til grunn for årets jordbruksforhandlinger. Tidligere denne måneden sådde statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (Ap) tvil om hva tallene egentlig forteller. Det fikk Norges Bondelag til å reagere.

Tallene som ble offentliggjort denne uken, viser at bøndene har

SERIE NORSK MAT PÅ FLERE FAT

Er det mulig å leve av å produsere mat i Norge?

hatt mindre inntektsøkning enn andre grupper. **Mens gjennomsnittslønnen blant lønnsstager er 488 000 kroner, ligger snittinntekten blant bøndene under 300 000 pr. årsverk. Lavest er den for kornbønder. Og kornproduksjonen går ned år for år.**

300 000 brød

I Hobøl har Anne Marie og Knut Anders Solberg ca. 300 mål med korn og 40 mål med kløver.

– Det utgjør grovt regnet 300 000 brød. Vi vil gjerne produsere mer mat og leve av gården, men da må det være mer lønnsomt, sier Solberg. Han er snekker, hun er sykepleier og agronom. Begge har full jobb utenfor gården for å få det til å gå rundt.

– Skal vi produsere mer, må vi bruke mer tid og investere mer enn i dag. Vi har startet med sau,